

QAZAQ UNIVERSITETI

Апталық 1948 жылдың
20 сәуірінен шыға
бастады

www.facebook.com/FarabiKaznu

www.instagram.com/farabi_university

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТ

WWW.FARABI.UNIVERSITY

№1 (1914) 15.01.2024 ЖЫЛ

Құрметті Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ұжымы!

Сіздерді іргелі білім шаңырағының 90 жылдық мерейтойымен шын жүректен құттықтаймын!

Бәсекеге қабілетті заманауи кадрларды даярлауда көшбасшы университеттің алатын орны ерекше. Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев атап өткендей, «Білім – бәсекеге қабілетті және табысты ұлт болудың басты кепілі». Университет өзінің тоқсан жылдық белесіне әлемнің озық үлгідегі университеттерімен байланыс орнатқан бірегей білім ордасы ретінде жетіп отыр. Бүгінде оқу ордасы Еуропа, АҚШ, Оңтүстік-Шығыс Азия, Ресей университеттерімен қос диплом бағдарламасын жүзеге асырып, Ыстамбұл, Бішкек қалаларында филиалдарын ашты.

Кәсіби біліктілік, еңбекқұмарлық пен жауапкершілік сияқты құндылықтар университет ұжымының күнделікті қызметінде көрініс тауып, соның арқасында сапалы білім беру және

ғылымды дамытуда мол жетістіктерге жетуде. Осы жылдар ішінде университет өзінің білім қорының бай тарихын қалыптастырып, әлемдік және отандық рейтингтерде үздіктер қатарынан көрініп келеді. Мұның барлығы университет ұжымы мен профессорлық-оқытушылар құрамының табысты еңбегінің жемісі деп білемін. Білім ордасы алдағы уақытта да мемлекетіміздің сенімді тірегі тәрбиелеу, дарынды жастарымызды бүкіл әлемге паш ету жолында талмай еңбек етіп, тәуелсіз еліміздің одан әрі дамуына лайықты үлес қосатынына сенім білдіремін.

Осындай қуанышты күні университет ұжымын мерейтоймен құттықтай отырып, бастарыңызға амандық, дендеріңізге саулық, қызметтеріңізге толайым табыс тілеймін!

**Құрметпен,
Қазақстан Республикасының
премьер-министрі
Әлихан СМАЙЫЛОВ**

Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ,
Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректоры

Табысқа толы 90 жыл

Бүгін Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті 90 жылдық белесіне қадам басты. Тарихы XX ғасырдың бірінші жартысынан бастау алатын қара шаңырақ қазіргі таңда қазақстандық жоғары оқу орындары арасында көш бастап келеді. Ірі ғылыми жетістіктері, заманауи білім бағдарламалары, ұлттық кадр даярлаудағы жаңашылдығымен ерекшеленіп, әлемдегі озық университеттердің қатарына қосылды.

Өткен кезеңге көз жіберсек, Қазақ мемлекеттік университетінің жасақталуына 1933 жылдың 20 қазанындағы КСРО Халық комиссарлары кеңесінің шешімі негіз болды. 1934 жылы 15 қаңтарда алғаш 54 студент қабылданып, олар физика-математика және биология факультеттерінде білім алды.

Білім мекемесі бірте-бірте ауқыммен кеңейтіп, соғыс басталғанға дейін білім бағдарламаларын 14 мамандыққа жеткізді. 1945 жылдан бастап университет қайта қанат жайып, жаңа факультеттер қатары көбейе бастайды. Білім ордасын әр жылдары Иван Лукьянец, Төлеген Тәжібаев, Асқар Закарин және Темірбай Дарқанбаевтар басқарып, Мұхтар Әуезов, Қаныш Сәтбаев, Әлкей Марғұлан сынды қазақтың көрнекті тұлғалары дәріс оқығанын мақтанышпен еске аламыз.

Қазіргі ҚазҰУ қалашығының бой көтеріп, қалыптасуына басшылық жасаған халқымыздың қайраткер тұлғасы Дінмұхамед Қонаев екені баршаға аян. 1966 жылы 17 маусымда ҚазМУ қалашығын құру, жаңа оқу ғимараттарын салу бойынша арнайы қаулыға қол қояды. Мұндағы мақсат республикадағы университеттік білімді жетілдіру, Қазақ мемлекеттік университетінің оқу-материалдық базасын жақсарту болатын. Осы қаулы негізінде 1966 жылдың 6 тамызында Қазақ КСР Министрлер кеңесі ҚазҰУ қалашығы құрылысына арнайы жер бөлу жөнінде шешім қабылдайды.

Ал 1971 жылдың сәуірінде мемлекеттік университеттің бас ғимаратының іргетасын қалау салтанаты өтіп,

1972 жылдың 24 шілдесінде Қазақ КСР Министрлер кеңесі ҚазМУ кешені құрылысының бірінші кезегін бастау жөнінде кезекті қаулы шығарады. ҚазҰУ қалашығын салуда профессор Асқар Закарин, академик Өмірбек Жолдасбековтің еңбегі зор.

Ал тәуелсіздік кезеңінде академик Көпжасар Нәрібаевтың басқаруымен университет дамудың жаңа сатысына көтерілді. 1991 жылдың 23 қазанында білім орнына ғұлама ғалым әл-Фараби есімі, 1993 жылдың 9 қаңтарында «мемлекеттік ұлттық жоғары оқу орны» мәртебесі берілді. 2004 жылдың 8 қыркүйегінде университеттің 70 жылдық мерейтойы аясында «Әл-Фараби» ғылыми кітапханасының іргетасы қаланды. 2007 жылы қоладан құйылған әл-Фараби ескерткіші орнатылды.

Жалғасы 2-бетте

Философиялық МӘНІ БАР ТАҢБА

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Ғылыми кеңесінің кезекті отырысында білім ордасының 90 жылдығына орай, ҚазҰУ-дың жаңартылған логотипі

бекітілді. Шешім барша Ғылыми кеңес мүшелерінің ашық дауыс беруі нәтижесінде жүзеге асты.

Жалғасы 5-бетте

**Абыройы
асқақ
ALMA MATER**

3 >>>

**ҚазҰУ
дипломатия
мектебін
қалыптастырды**

4 >>>

**КазНУ
преобразуется
в мегакампус**

6 >>>

Соңы. Басы 1-бетте

Табысқа толы

бағдарламасы жүзеге асырылды. 2023 жылы 451 бакалавр мен магистрант шетел университеттерінде оқып, біліктілік арттырды. 325 PhD докторант Еуропада, Солтүстік Америкада, Азия және Түркия мемлекеттерінде шетелдік жетекшілермен ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізіп, әлемнің озық университеттерінде тәжірибе алмасты.

Өткен жылы ҚазҰУ-дың 200-ден астам студенті халықаралық қорлардың, ұйымдардың және мемлекеттік бағдарламалардың гранттары мен шәкіртақтарына ие болды. Соңғы жылдары университетке академиялық ұтқырлық және тағылымдама бағдарламалары бойынша АҚШ, Жапония, Германия, Ресей, Франция, Ұлыбритания, Қытай, Түркия, Нидерланды, Бельгия, Қырғызстан, Словакия елдерінен 250-ге жуық шетелдік студенттер келді. Америкалық халықаралық білім беру кеңестерімен (АҚШ) келісім аясында филология және халықаралық қатынастар факультеттерінде орыс тілін оқып жатқан 125 АҚШ азаматы қабылданды. Бүгінде ҚазҰУ-да әлемнің 54 елінен 3928 шетелдік студент білім алууда.

Халықаралық ынтымақтастықтың қазіргі бағыттарының бірі – оқу орны базасында беделді шетелдік университеттердің филиалдарын құру. Бұл жұмыстарды іске асыруда да ҚазҰУ нақты нәтижелерге қол жеткізді.

2022 жылы Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Түркия мен Қырғызстанға ресми сапары аясында Ыстамбұл, Бішкек қалаларында ҚазҰУ филиалдары ашылды. Осы жылы университет базасында Ресейдің МИФИ Ұлттық ядролық зерттеу университетінің филиалы жұмыс істеуге кірісті.

Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2023 жылғы мамыр айында Қытайға мемлекеттік сапары барысында ҚазҰУ базасында Қытай Халық Республикасының Солтүстік-батыс политикалық университетінің филиалын ашу туралы келісімге қол қойылды. 12 қазанда салтанатты ашылу рәсімі өтті.

ҚазҰУ БҰҰ-ның тұрақтылық жөніндегі «Академиялық ықпал» бағдарламасының жаһандық хабы ретінде тұрақтылық саласындағы жұмыстың жол картасын құрып, БҰҰ-ның «Академиялық ықпал» (UNA1) бағдарламасына посткеңестік кеңістікте алғашқы мүше болған университет.

Соңғы үш жылда ҚазҰУ тұрақты даму мақсаттарын жүзеге асыру аясында халықаралық ұйымдардың барлық құрылымдық бөлімшелерімен өзара қарым-қатынасты жалғастыруда. ҚазҰУ университеттердің жаһандық әлеуметтік жауапкершілік желісінің (USRN) қызметімен, сондай-ақ Жібек жолы университеттерінің альянсымен (UASR), сондай-ақ Жібек жолындағы университеттер Альянсымен (SUN) бірлесе жұмыс атқаруда.

Оқытушы-ғалымдармен және сарапшыларымен нәтижелі байланыс орнату мақсатында өткен жылы ҚазҰУ-да Қытайдың Цзяотун Сиань университетімен бірлесіп ұйымдастырылған «Төртінші өнеркәсіптік революция: индустрия мен білім берудің интеграциясы» тақырыбында Қытай-Орталық Азия жоғары білім саласындағы ынтымақтастық жөніндегі форум өтті. Аталған ірі шара «Бір белдеу – бір жол» бастамасының 10 жылдығына арналды.

Сонымен қатар Түркі академиясымен және Түрік лингвистикалық қоғамымен бірлесіп ұйымдастырылған «Жалпы түркі әліпбиінің интегралиті рөлі: ғылыми және әлеуметтік аспектілері» ғылыми-тәжірибелік конференциясы, Қазақстан – Франция жоғары оқу орындарының VIII форумы да ҚазҰУ базасында ұйымдастырылды.

ҚХР Стипендиялық кеңесі және Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ «Қытай университеттерінің көрмесі» ұсынып, онда Қытайдың 45-ке жуық ең үздік университеті академиялық қызметі туралы ақпарат беріп, ғылыми жетістіктерімен бөлісті. Ал ҚХР білім вице-министрі Сунь Яоның Қазақстанға сапары аясында ҚазҰУ ұжымы Қытай жоғары оқу орындарының делегациясымен кездесті.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ зерттеу университеті мәртебесіне сәйкес, ғылымды дамытуға да айрықша басымдық беріп отыр. Соңғы үш жылда университет ғылымынан түскен табыс екі есеге жуық өсіп, 8,5 миллиард теңгені құрады. Қазіргі сәтте 290 гранттық қаржыландыру жобасы, ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру аясында 11 жоба, «Ғылым қоры» АҚ арқылы 1 коммерцияландыру жобасы және 47 бірлескен жобаны жүзеге асыруда. Соңғы жылдары ға-

лымдарымыз 300-ден астам халықаралық ғылыми-техникалық бағдарламалар мен іргелі жобаларды орындады. Олардың ішінде ISTC, INTAS, TEMPUS, MAPATƏ, NATO бағдарламалары бар.

Биыл географ-ғалымдарымыз ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым комитетінен 3,8 млрд теңгенің мегагрантын ұтып алды. Үш жылға жоспарланған жоба «Жасыл өсім» тұжырымдамасы аясында Батыс Қазақстан өңірінің тіршілік ортасы мен экологиялық факторларына зерттеулер жүргізуге бағытталған. География және табиғатты пайдалану факультетінің профессоры, география ғылымының докторы Мәулкен Асқарованың жетекшілігімен жобаның бірінші кезеңі орындалып, ақпараттық мәліметтер базасы жасалды. ҚазҰУ профессоры, Биофизика, биомедицина және нейроғылым кафедрасының меңгерушісі Әлмира Құстыбаеваның ұсынысымен оқу орнында құрылған Ми институты да көкейтестілігімен, жаңашылдығымен ерекшеленеді. Университеттің қауымдастырылған профессоры, биология ғылымының докторы Меруерт Құрманбаева бастаған бір топ ғалым елімізде тұңғыш рет көпжылдық бидайды шығару әдісін ойлап тапты. Көпжылдық бидайды бір рет қана егіп, 5-6 жыл қатарынан өнім алуға болады.

Оқу орнының 90 жылдық мерейтойына тарту ретінде ҚазҰУ-да Орталық Азиядағы алғашқы Индустрия 4.0 модельдік фабрикасын құру жоспарлануда. Бұл білім ордасы ұтып алған «Өндірістік сектор консорциумдары: құзыреттілік орталықтары» гранттық бағдарламасы аясында мүмкін болмақ.

ҚазҰУ Tech Garden «Инновациялық технологиялар паркі» дербес кластерлік қорымен бірлесіп өнеркәсіптік робототехника және роботтандыру саласындағы жаңа стартаптарға қолдау көрсетеді. Орталық өз қызметін 2024 жылдың екінші тоқсанында бастайтын болады.

Бұдан бөлек, ҚазҰУ-да ҚХР үкіметімен келісілген Silicon Valley моделі бойынша IT-технопарк құру жөніндегі бірлескен жоба қолға алынууда. Секундына 110 триллион операцияны (110 Тфл) жүзеге асыратын суперкомпьютерге қаражат ҚХР үкіметі есебінен бөлініп, ҚазҰУ-да орнатылады.

Ал химия және химиялық технология факультеті жанынан гальваникалық қаптамалардың Chemical Coatings Innovations (ChemColn) ғылыми-өндірістік орталығы іске қосылды. ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым қорының қаржылық қолдауымен ұйымдастырылған орталықта машина жасау және құрал жасау қажеттіліктері үшін металл бұйымдары өңделеді.

Ғылым саласындағы тағы бір маңызды жаңалығымыз – 2023 жылы ҚазҰУ-дың үш ғылыми журналы, атап айтқанда: «Химия», «Физика», «Математика», механика және информатика» басылымдары Web of Science дерекқорында индектелген университет басылымдарының тізімін толықтырды. Сонымен қатар ҚазҰУ-дың International Journal of Mathematics and Physics және Eurasian Chemico-Technological Journal, Physical Sciences and Technology басылымдарының ең үлкен мәліметтер базасы саналатын Scopus дерекқорына енгізілді.

Қазіргі таңда ҚазҰУ қалашығында Samsung, Hewlett-Packard, Cisco, Konica Minolta, Fujitsu, Alcatel, Microsoft, «Касперский зертханасы», Huawei және т.б. жоғары технологиялық компаниялардың сертификаттау орталықтары мен институттары табысты жұмыс істейді.

Біз еліміздің дамуына ғылымның қосатын үлесін арттырумен қатар, университет қалашығын қайта жаңғыртуға да кірістік. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың қолдауымен 2024-2027 жылдар аралығында ҚазҰУ құрылысының II кезеңін салу жоспарланып отыр. Тәуелсіздік мерекесі қарсаңында ҚазҰУ қалашығында әрқайсысы 1060 орындық, жалпы 3180 орынға арналған заманауи үш жатақхана құрылысының іргетасын қалау рәсімі өтті.

Жалпы, ҚазҰУ қалашығының II даму жоспары бойынша оқу корпустары, спорттық-сауықтыру орталығы, қызметкерлерге арналған тұрғын үй, инновациялық орталық, ғылыми-зерттеу орталығы, технопарк бой көтермеқ. Қарқынды құрылыс ҚазҰУ-дың 90 жылдық мерейтойына сүбелі тарту болмақ.

Бұдан бөлек, QS рейтингі өкілдерінің, әлемдік сарапшы-ғалымдардың, ғылыми ұйымдар мен ЖОО ректорларының қатысуымен ауқымды халықаралық конференциялар, симпозиумдар, жасар форумдар және ҚазҰУ-дың ғылыми-инновациялық жетістіктерінің көрмесін өткізу көзделуде.

Университеттің 90 жылдығымен бірге қара шаңырақ қызметін ақпараттық қолдап отырған «Qazaq universiteti» газетінің 75 жылдығы туспа-тұс келіп отыр. Бұл – ғасырға жуық уақыт білім мекемесімен бірге жасап келе жатқан ведомстволық басылым. 1948 жылдан жарық көреді. «Qazaq universiteti» газетінің 75 жылдығына арналған «Жетекші университет жылнамасы» тарихи жинағы жарыққа шықты. Кітапта 75 жыл ішінде газетте жарияланған университет тарихына қатысты ақпараттар, айтулы оқиғалар, танымал тұлғалардың мақалалары мен мұрағат суреттері қамтылды. Сонымен қатар университет ардагерлерінің естеліктері жинақталды.

Айтулы жыл аясында университеттің барлық құрылымдары табысты еңбек етіп, зор жетістіктер жетеріне және ескелең ұрпаққа өнегелі тарту жасайтынына сенемін.

Өтеғали ШЕДЕНОВ,
академик,
экономика
ғылымының
докторы:

– Бізге дәріс оқып, тәлім үйреткен тамаша адамдар, экономист-профессорлар – И.Бровер, С.Нейштадт, М.Романов, И.Лукьянец, А.Граховицкий, Т.Шәукенбаев, Ф.Жеребятъев, М.Бутин, С.Баншев, Г.Постенко, С.Голденгерш және т.б. ғалымдарды құрметпен еске түсіремін. «Ұстаздық еткен жалықпас, үйретуден балаға» деп ұлы Абай айтқандай, шәкірт біткенді білімнің қайнар бұлағына қандырған мәртебелі ұстаздар алдында мәңгілік қарыздармыз. Сондай елеулі, еңсәлі тұлғалар еңбек еткен университетіміздің игі дәстүрі үзілмей, күні бүгінге дейін тек таңдаулылардың ғана дәріс оқып келгеніне көңіл тоғайып, марқаяды екенсің.

Әділетті Қазақстан елінің туын көтерген университетіміздің табысы мен жетістігі аз емес. Әлеуметтік-экономикалық мәселелердің оң шешімін табуымен мәдениетіміз көркейіп, оқу-білім саласы да тың серпін алуда. Бір кездері Ахмет Байтұрсынов былай деген екен: «Біздің заманымыз – өткен заманның баласы, келер заманның – атасы». Осы ұлы қасиетті сөзден жас ұрпақтың бақытты, бақуатты болашағына деген сенім орнығып, ол сенім нығайған сайын алдыңғы буын өкілдері ретінде біздің де көңіліміз толады. Баршаңызды университетіміздің 90 жылдық мерейтойымен құттықтаймын!

Жанғара ДӘДЕБАЕВ,
филология
ғылымының
докторы, проф-
фессор:

– Ұлттың ұлық университетінің құрылғанына 90 жыл болды, Қазақстан тәуелсіз жаңа мемлекет ретінде қалыптасып, түрлі бел-белестерден өтті, жетістіктерге жетті. Осы жетістіктердің баянды, игілікті болуына Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ айрықша зор еңбек сіңірді. ҚазҰУ ұлттық жоғары білім мен университеттік ғылымның жаңа жүйесін қалыптастырып дамытуда, заман талабына сай инновациялық өнім өндіруде, халық шаруашылығы үшін жоғары білімді, жоғары білікті мамандар даярлауда, Қазақстанның интеллектуалдық әлеуетінің қарыштап өсуі, елдің ынтымағы мен бірлігінің нығайуы жолында ерен еңбегімен дараланды. Мұндай ерен еңбектің, жасампаз күштің қайнар көзі – университеттің оқытушы-профессорлар корпусы. Жарты ғасырымды есігін ашып, аудиториясына кіріп, өзім білім алып, білім өндіруге, жастарға білім беруге арнаған университетіме, білім берген ұстаздарыма, қатар қызмет еткен замандастарыма, кейінгі жастарға шексіз құрметімді білдіремін. Мыңдаған профессорлар мен оқытушылар ұжымын, студенттер мен барлық білім алушыларды ҚазҰУ-дың мерейтойымен шын жүректен құттықтаймын!

Абыройы асқақ ALMA MATER

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті өзінің 90 жылдық мерейтойын бастап кетті. Осы оқу орнында ұзақ жылдар қызмет етіп, бірге жасап келе жатқан ардагер ұстаздарымыз, құрметті профессорлар газетіміздің әр санында құттықтауларын айтып, баталарын беріп жатыр. Төменде ардагерлердің, бүгінгі ұстаздардың университет туралы естеліктерін, жылы лебіздерін беріп отырымыз.

Әділхан ӘБИЛДАЕВ,
Теориялық және ядролық физика кафедрасының профессоры:

– Биыл менің университет табалдырығын аттап кіргеніме 67-ші жылға аяқ басыпты. Осы жылдарда университет ұжымы үшін есте қаларлық әртүрлі қуанышты жағдайлар болды. 70-жылдардың басында болған бір қуанышты оқиғаны айтайын. Бір күні деканның орынбасары Ұлан Хұсайнұлы бірнеше жас жігітті кабинетіне шақырып алып: «Қазір сендер факультеттің барлық аудитория, лаборатория, шеберханаларын аралап, онда отырған адамдардың біріне мынадай хабарлама таратыңдар: «Бүгін сағат 13:00-де факультеттің барлық қызметкерлері университеттің бас корпусының алдындағы алаңға жиналсын» деп тапсырма берді. Бес минут өтпей факультет есігін сыртынан кілттеп, Панфилов-Киров көшелерінің қиылысындағы бас корпусқа ағылды. Біз бас корпусқа жеткеннен кейін 10 минут өткенде сол кездегі ҚазМУ-дың партия комитетінің бірінші хатшысы Ю.А.Кузнецов шығып, қолындағы дауыс ұлғайтқыш арқылы елді тынышталуға шақырды. Жұрт тым-тырыс. Кузнецов қолындағы бір жапырақ қағазға жазылған телеграмманы оқып шықты: «Сегодня председатель Совета Министров СССР товарищ Косыгин подписал постановление Правительства СССР о выделении земельного участка в г. Алма-Ата площадью 93 гектара для строительства КазГУграда». Ректор Ә.А.Жолдасбековтің қолы қойылған. Осылайша біз ҚазҰУ қалашығының жері бөлінген сәтке куә болдық. Бұл өмір бойы менің жадыма сақталып қалды. Бүгінде әлемдік озық университеттер қатарынан орын алып отырған Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ ұстаздарын, студенттерін 90 жылдық мерейтойымен құттықтаймын!

Қансейіт ӘБДЕЗУЛЫ,
профессор, филология ғылымының докторы:

– Тәлім мен тәрбиенің алтын бұлағы – Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ өзінің 90 жылдық тарихында үлкен тарихи белестерден өтті. Ұстаздарымның барлығы атақтары алысқа кеткен, аңызға айналған, қазақ білімі мен ғылымының қаймақтары еді... Қазақ әдебиетін әйгілі «Абай жолы» роман-эпопеясымен әлемдік деңгейге алып шыққан суреткер қаламгер, ғұлама ғалым Мұхтар Әуезов 1934 жылдан бастап көз жұмғанға шейін, яғни 1961 жылдың жазына дейін табан аудармай, отыз жылға жуық университетімізде дәріс оқыды. Біз, 70-жылдардың студенттері, Мұхтар Әуезовтің көзін көрген жоқпыз. Алайда сол кемеңгер ұстаз болған Мұқаннның шәкірттері – профессорлар, академиктер: З.Қабдоловтың, Т.Кәкішевтің, Б.Кенжебаевтың, Х.Сүйіншәлиевтің, Т.Нұртазиннің, М.Фабдуллиннің дәрістерін тыңдадық. Ұстаз ұлағаты, оның қасиетін жоғары бағалап, қадіріне жету, қастерлеп сақтау, оны жас ұрпаққа, әрбір жаңадан келген буынға аманаттау дәстүрі туған университетіміз ҚазҰУ-да терең жалғасып келеді. Мен осыған қуанамын. Биылғы 90 жылдық мерейтойымен баршаңызды құттықтай отырып, алтын ұямыздағы ұлы дәстүрлердің арқауы үзілмеуін, алдағы ғасырларда да мәңгілік жалғаса беруін тілеймін!

Тамара ШАЛАХМЕТОВА,
профессор, доктор биологических наук, член-корреспондент МАН ВШ:

– В условиях увеличивающегося техногенного воздействия на окружающую среду и ухудшения здоровья населения нам приходится осуществлять поиск и разработку перспективных лекарственных средств из растительного и природного минерального сырья Казахстана. Многие препараты, разрабатываемые химиками и фармакологами, прошли и проходят предклиническое испытание на модельных животных и в тестсистемах в лаборатории, которая была создана в КазНУ им. Аль-Фараби. При этом проводятся исследования по экспериментальному обоснованию применения новых препаратов – цитопротекторов, антиоксидантов, антимутогенов. Результаты этих исследований нашли отражение в совместных научных статьях и патентах РК. Другим активно развиваемым и очень важным для республики научным направлением является исследования в области нейробиологии. Вместе с учеными из США, проводятся исследования по изучению клеточных механизмов нейродегенеративных заболеваний (болезнь Альцгеймера, инсульты) и осуществляется поиск эффективных нейропротекторов, а также разработка методик сочетанной клеточной терапии (стволовые мезенхимальные клетки и растительные антиоксиданты). В канун 90-летнего юбилея разрешите пожелать всем сотрудникам и студентам доброго здоровья и больших успехов в продвижении нашего университета во всех мировых рейтингах!

Айжан МУЛДАҒАЛИЕВА,
доцент кафедры
иностраннх
языков, кандидат
филологических
наук:

– Кафедра иностранных языков официально стала самостоятельной структурой университета им. С.М.Кирова в 1959 году. Первым заведующим кафедрой был к.ф.н., доцент Ефим Моисеевич Шварцман. Преподавательский состав состоял в основном из выпускников институтов иностранных языков Москвы, Ленинграда, Киева, Минска, а позднее – университета имени Абылай-хана, ранее известного как Алма-Атинский институт иностранных языков. Это был сплоченный коллектив единомышленников, любящих свою профессию и своих студентов. Как и в настоящее время, преподаватели кафедры занимались научной работой, писали методические разработки, давали открытые уроки, проводили методические семинары, участвовали в университетских конференциях, активно проводили воспитательные мероприятия со студентами, повышали свою методическую и языковую квалификации и т.д. В этом году исполняется 43 года как я тружусь в КазНУ им. Аль-Фараби. Мне всегда было комфортно работать в этом коллективе. Это – коллектив высококомпетентных профессионалов, глубоко порядочных людей, требовательных к себе и студентам. Пусть Казахский национальный университет им. Аль-Фараби развивается, крепнет и процветает, готовит будущих кадров – профессионалов, которые смогут успешно конкурировать на рынке труда в Казахстане и за рубежом. Поздравляю всех коллег, работников университета с 90-летним юбилеем!

Куралай БАЙЗАКОВА,
профессор
кафедры
международных
отношений и
мировой
экономики:

– С обретением независимости Республикой Казахстан встал вопрос об открытии новой специальности «Международные отношения», о подготовке новых дипломатических кадров для молодого государства. По инициативе профессора Ж.У.Ибрашева и профессора Г.Ш.Жамбатыровой в 1992 г. была открыта сначала кафедра международных отношений и внешней политики Республики Казахстан, а затем факультет международных отношений. В судьбоносное время для нашей республики, в трудные 90-е годы становления и развития системы высшего образования суверенного Казахстана нашему университету, повезло, что нашим ректором был К.Н.Нарибаев. Прежде всего, именно он добился присвоения университету имени известного ученого энциклопедиста Востока аль-Фараби. В тот период, когда самовывживание высшего образования казалось проблематичным, он выдвигал идеи реформирования и развития университета, да и в целом высшего образования Казахстана. Его реализм, учитывающий реальные возможности и потребности страны, позволили в условиях рыночной экономики и международной интеграции не только выжить, но и начать новый виток развития нашего университета. Сегодня перед молодым поколением открываются прекрасные возможности, но и на них лежит большая ответственность за будущее нашей страны, за будущее ее международно-го имиджа. Хочу поздравить всех коллег с 90-летним юбилеем КазНУ! Желаю вам процветания и творческих успехов!

Халықаралық қатынастар факультеті 1995 жылы Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрі Қасым-Жомарт Тоқаевтың тікелей қолдауымен құрылып, негізгі (базалық) оқу орнына айналды. Факультет өз уақытында құрылды, заман талабы соны қажет етті. Министр өзі бас болып және белгілі, тәжірибелі дипломаттар, атташелер қош көріп, факультетке келіп, студенттерге акт залында соңғы хабар мен жаңалықтарды жеткізіп, дәріс оқыды. Ауызба-ауыз, көзбе-көз қатынас жасай отырып, тыңдау студенттерге ерекше әсер етті. Олар өздерін қызықтыратын саяси мәселелерге байланысты сұрақтарын жаудыртатын. Ал ең бір әсерлі жайт, министрге түрлі тілде (қазақ, орыс, ағылшын, қытай) сұрақ қойса, олар сол тілде жауап алатын.

Факультетте егемен Қазақстанның ішкі-сыртқы саяси дипломатиялық қатынастарға байланысты тәлім-тәрбиесі мол дәстүрлі «елші сағаттары», дөңгелек үстел, шетелдік мамандармен жоғары дәрежедегі кездесулер ұйымдастырылып тұратын. Сонымен қатар тығыз іскерлік қарым-қатынастар сан салада өзінің орны мен қажеттілігін тауып отырды. Министрлікте студенттерге практикадан өтуіне мүмкіндіктер берілетін; студенттердің шет тілінен білім деңгейі мемлекеттік емтихандар барысында тексерілетін; мемлекеттік емтихандарға төрелік етіп келетін Сыртқы істер министрлігінің өкілдері Ә.Қырбасов, М.Атанов, Н.Дөпенев т.б. біздің түлектердің шет тілінен алған біліміне көңілдері толып, ризашылықтарын білдіріп, мақтау айтатын.

Болашақ халықаралық дәрежедегі мамандардың, дипломаттардың өз елімізде білім алып, жетіліп, шыңдалып шығуы бүкіл халықтың ұлттық мүддесі еді. Қазақстанның Еуропадағы қауіпсіздік ұйымына тең мүше болуы, көптеген дүниежүзілік ұйымдарға мүше болу кезеңінде, кәсіби деңгейі жоғары, саяси-экономикалық және рухани дағдарыстарды жеңе алатын болашақты құрушы іскер, өмірге икемделген, жан-жақты білімді, мәдениетті жеке тұлғаны тәрбиелеп қалыптастыруға факультет зор үлес қосты.

Іс жүзінде халықаралық қатынастар факультетінің құрылуына, оқу үдерісінің қалыптасуына бар күш-қуатын, білімін, тәжірибесін сарп еткен факультеттің тұңғыш деканы, профессор Г.Жамбатырованы ерекше айту керек. Мұндай білім ошағы Қазақстанда мүлдем болмаған, сондықтан оның аяғынан тік тұрып кетуі оңай болған жоқ. Факультеттің қалыптасуы, заңды іргетасының мықтап қалануы, оның жабдықталуы үшін Гүлжауһар Шағатайқызы өз командасын жинады. Оқытушы-профессорлар құрамының іріктеліп, жасақталуына аса зор назар аударып, оларды игілікті жұмысқа жұмылдырды. Факультеттің бастау алған кезеңінде өзінің айналасына рухы бір, көзқарасы бір, дүниетанымдары бір пікірлес әріптестерін топтастырды. Олар өз салаларында белгілі мамандар мен ғалымдар еді, профессорлар: Ж.Ибрашев, М.Сәрсенбаев, С.Айдарбаев, Қ.Байзақова, Ғ.Мовкебаева, Қ.Кукеева, М.Ғұбайдуллина, К.Мақашева, И.Черных т.б.

Факультеттің кез келген кафедрасы мен оқытушысы студенттеріміздің кәсіби біліктілігіне қол жеткізуде, олардың адамгершілік рухани ұстаны-

ҚазҰУ дипломатия мектебін қалыптастырды

мын жетілдіруде, салауатты, интеллектуалды ұлт болып қалыптасуына өз жауапкершіліктерін толық сезінді, осы ерекшеліктерді дамытуға белсенді үлес қосып, тәжірибе алмасты, осы қасиетті, құрметті қағидалары ұстанды.

Факультеттегі жетекші кафедралардың бірі – Шет тілдер кафедрасы. Ол жоғары дәрежелі, заманауи талаптарға сай факультет түлектерінің бәсеке-лестікке, дипломдарының айырбасталатын (яғни конвертируемый) қабілетіне ие болатын жолдарын жетілдіру сияқты шаралар атқарды.

1996 жылы бастаған инвестиция саясаты елімізде ағылшын тілін үйренуге бетбұрыс жасады. Қазіргі заманауи ғылымның, мәдениеттің, саясаттың ғаламдану дәуірінде, шет тілінің құндылығы мен дипломатиялық қарым-қатынас жасауға, сауда мен бизнес салаларын дамытуға зор мүмкіндіктер туды.

Факультет түлектерінің біліктілігі халықаралық стандарттарға сай екендігін уақыт та, заман талабы да көрсетіп жүр. Олар халықаралық деңгейдегі мәселелермен айналысатын түрлі мемлекеттік және шетелдік министрліктерде, Әділет, Қорғаныс министрліктерінде, Президент пен Үкімет аппараттарының халықаралық бөлімдерінде және т.б. мәртебелі орындарда табысты қызмет атқарып жүр. Қазақстан Республикасы шамамен 182 мемлекетпен қарым-қатынас орнатты және шетелдерде 67 өкілдіктері бар. Факультет түлектерінің бірқатары еліміздің ішкі-сыртқы дипломатиялық салаларында абыроймен қызмет атқарып жүр.

Сол кездері Шет тілдер кафедрасында 60-қа жуық оқытушы дәріс берді. Ұжымды қалыптастырып, оны оқу процесіне жұмылдыруға басшымыз декан болып, қостаушылары кафедра меңгерушісімен бірге кафедра-

ның жетекші оқытушылары атсалысты. Шет тілдер кафедрасында дәріс беру үшін тәжірибелі, білікті, шет тілін жетік меңгерген мамандар шақырылды. Осы кафедраның негізін құруға белсене қатысқан оқытушылар – доценттер: Г.Сүлейменова, М.Мақышева, Л.Котиева, Н.Пак, Г.Айғабылова, Р.Сарбаева, аға оқытушылар: Ж.Мұқашева, А.Мұртазаева, С.Еникиеева, М.Нұрғалиева, З.Тоқмұхамедова, Г.Көріпбаева т.б.

Мен ҚазҰУ-да 51 жыл бойы шет тілінен (неміс, ағылшын) дәріс бердім, оның 20 жылында кафедра меңгерушісі ретінде қызмет атқардым. Факультеттің де, кафедраның да бар шаруасының тұрмыс-тіршілігінің сап түзеп тұрып кетуіне бар ынта-жігеріммен кірістім. Шет тілдері негізгі пәннің бірі болғандықтан, оған оқу бағдарламасы бойынша және Гүлжауһар Шағатайқызының табанды талабы арқасында көп сағат бөлінетін, нәтижесінде студенттер шет тілін мейлінше шебер, сауатты, жылдам игеру қабілетіне қол жеткізіп, емін-еркін ауызекі сөйлеу дәрежесінің деңгейін көрсетті.

Декан кафедраның жан-жақты жабдықталуына ерекше деңгей көрсетті: тіл ұстартуға арналған тілдік және фонетикалық лабораториялар, дәріс беруге арналған арнайы аудиториялар, оқытушылар бөлмесі, сонымен қатар шетелдерден тапсырыспен алдыртатын арнаулы оқулықтар мен оқу құралдары, оқу әдістемелік құралдармен қамтамасыз ету факультеттің күн тәртібінен түспейтін іс-шара болды. Декан тарапынан осы пәнге зор қамқорлық көрсетілуі кафедра оқытушыларынан қанаттандырып, сабақ беруге барынша ынта-жігермен, ықыласпен кірісті. Соның тағы бір дәлелі ретінде профессор Гүлжауһар Шағатайқызы қазақ мектептерінен келген қазақ топтары-

құрған студенттерге ерекше көңіл бөлді. Сол кездері қазақ топтарына арналған оқу құралдарына тапшылық зор еді. Осы жағдайларды ескере отырып, қазақ топтарындағы 1-курс студенттеріне арналған «Ағылшын тілі» (1999 ж.) және 2-курс студенттеріне арналған «Ағылшын тілі» (2005 ж.) дайындалып, жарық көрді. Reader for Students of international relations (2007 ж.) атты жоғары курс студенттеріне арналған мәтіндер жинағы «Халықаралық қатынастар» мен «Халықаралық құқық» мамандықтары үшін пайдалы, игілікті қажеттілікке ие болды. 2-курс студенттеріне арналған «Ағылшын тілі» оқулығы республика көлемінде ашық конкурста түсіп, жыл сайын қайта басылып шығуын қамтамасыз ететін грант жеңіп алды. Осы оқулықтарды доцент М.Мақышева екеуміз құрастырдық. Жоғарыда аталған оқулықтар өз құндылығы мен маңыздылығын ақтады, оқу құралы ретінде студенттердің кең пайдалануына тиімділігі мен жарамдылығын көрсетті.

Кафедра оқытушылары өздерінің кәсіби біліктілігін, тілдік

лық әдістемеліктерге сұранысты туды, бұрынғы қолданыста болған оқу құралдары лайықталмаған, олар кешегі күннің туындылары, өткен өмірдің көрсеткіштері болып қалды.

Мен Шет тілдер кафедрасының меңгерушісі ретінде Гүлжауһар Шағатайқызының қамқорлығымен қоса, университет ректоры Көпжасар Нәрібайұлы мен проректор Зұлхайыр Аймұхамедұлының қамқорлығын айтпай кетуге болмайды. Факультет таңдаулы (элиталық), танымал жоғары оқу орындарының біріне айналды. Осында оқуға түсушілердің саны жылдан-жылға көбейе түсті. Соған қарай университет, факультет басшылығының жауапкершілігі де арта берді. Абырой болғанда, факультетте тәртіп бұзышылықты да, сыбайлас жемқорлықты да естіп көрмедік. Тәлім-тәрбие, тәртіп бірінші қатарда тұратын.

Сол жылдары ҚазҰУ Халықаралық университеттер ассоциациясы құрамына Қазақстан бойынша бірінші жоғары оқу орны болып кірді. Бұл құбылыс университетке әлемдік білім беру сапасына қарай бет бұруына мүмкіндік берді. Ол дүниежүзіндегі алдыңғы қатардағы университеттермен (Түркия, Оңтүстік Корея, Жапония т.б.) екіжақты тығыз қарым-қатынас жасауға мүрындық болды, студенттер мен аспиранттар алмасуы, дайындық курстарынан өту деген сияқты кездері болады.

Факультетте, кафедраларда қарапайым күнделікті адами тіршіліктер болып тұратын. Есіме жиі түсетін бір жайтты айта кетейін. Ректор мырза Оңтүстік Кореяға барған бір сапарында факультетке біраз қол магнитфондарын алып келді, біздің қуанышымызда шек жоқ, бір-бір магнитфонды алып, аудиторияға барып бірінші рет алғашқы шетел материалдарын студенттерге тыңдаттық. Олардың тыңдау, есту, сөйлеу мәнерлерін жаттықтырдық. Бұл бірінші пайдаланған техникалық құралым еді.

Шет тілінен сабақ беретін мамандар оқуын сұраныста болды. Кейбір оқытушылар кафедрада тұрақтанды, көбі бірнеше жерде жұмыс істеді, аумалы-төкпелі заман орнап, халықтың біразы ауыр материалды жағдайға душар болды, ал кафедрадағы тәжірибелі, білікті мамандарды ұстап тұру үшін декан осыдан шығудың жолын тапты. Білікті жаңашыл ректор мырза озық мамандарға қосымша жалақы беріп, жағдайды ұтымды шешті. Кафедраларда, студенттерге, өз пәніне шынайы нағыз берілген ұстаздарға – Г.Сүлейменова мен М.Мақышеваға доцент атағын беріп, зор құрмет көрсетілді.

Жалпы, халықаралық қатынастар факультетінің аузының салымы бар. Факультетке декан қызметін атқаруға келген келесі ғалым-профессорлар факультеттің абыройын зор құрметпен атқарып келді.

Профессорлар Е.Жатқанбаев, Қ.Байзақова, К.Шәкірөвтар факультетте орныққан білім, тәрбие, өнеге рухына сақтады. Бүгінгі факультет тізгінін ұстап отырған Ph.D докторы Л.Деловарова үлкен жауапкершілік арқалап отыр. Факультет – қасиетті, киелі оқу орны, бір сөзбен айтқанда, елдің тыныштығын, бірлігін, ауыз-біршілігін, бейбіт өмірін қамтамасыз ететін ұстахана.

Роза ҚАЙЫРБАЕВА,
ф.ғ.к., профессор

Философиялық МӘНІ БАР ТАҢБА

Соңы. Басы 1-бетте

«Білім ордасының жаңа таңбасында университеттің құрылған жылы көрсетіліп, әртүрлі түстер ерекше үйлесім тапқан. Тау бейнеленген таңба философиялық мәнге толы әрі әрбір кескін ұтымды пайдаланылған. Бұл университеттің мақсаты мен бағытын көрсететін ерекше нышандық белгі», – деді университеттің жаңа логотипін бекіту бойынша баяндама жасаған ҚазҰУ Директорлар кеңесінің корпоративтік хатшысы Қарлығаш Үсейінова.

Ағымдағы жылдың 15 қаңтарында Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің құрылғанына 90 жыл толады. Осыған орай, 2023 жылдың қараша айында Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті өз логотипін жаңартуға арналған республикалық дизайнерлер, магистранттар, студенттер арасында байқау жариялаған болатын. Оған 80-нен астам үміткер қатысып, өз жобаларын ұсынды.

Университет басшылығы мен белгілі дизайнерлерден құралған комиссия мүшелері байқауға келіп түскен жұмыстарды сарапқа салып, жеңімпаздарды анықтады. Бірінші орын алған жұмыс байқау комиссиясына «Farabi» лақап атымен жіберілген. Суретші-дизайнер аты-жөнін жарияламауды сұрап, жобасы жеңімпаз атанған жағдайда жүлде қорынан бас тартатынын жеткізген.

Сондай-ақ оқу орнының түлегі ретінде университеттің 90 жылдығына айрықша тарту жасағысы келетінін, авторлық құқығын университетке сыйлайтынын атап көрсеткен. Қазылар алқасы бірауыздан осы жобаны үздік деп таныды. Нәтижесінде байқау жеңімпаздарына қаржылай сыйлық пен сертификаттар тапсырылды.

Айнұр АҚЫНБАЕВА

Farabi university логотипі бай мазмұнға ие

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті өзінің 90 жылдық мерейтойы қарсаңында логотипін жаңартты. Көне заманнан бері әрбір ұлттың мәдениеті мен тарихы, дәстүрі мен танымы тасқа қашалып, таңбаланып келеді. Сол таңбалар арқылы біз әр ұлт пен ұлыстың өмір салты мен ерекшелігін танимыз. Бүгінгі күні әр мемлекеттің өзіндік елтаңбасымен қатар, әр мекеме, ұйымның өз таңбасы мен нышандық белгісі бар. Заман талабына сай жаңарған Farabi university логотипі де бай мазмұн мен мағынаға ие.

Логотип ортасында биік шың бейнеленген.

Оқу орны Алматы қаласында, Іле Алатауының етегінде орналасқан.

Тау – сенімділіктің символы: тұрақтылық, биіктік, біртұтастықты және «F» әрпін бейнелейді.

«F» – Фараби есімінің алғашқы әрпі. U – Университет атауын білдіреді.

Әл-Фараби ғылымда – жаратылыстану, метафизика, математика, логика, астрономия, медицина, этика және т.б. салалардың қалыптасып, дамуына өлшеусіз еңбек сіңірген ғұлама.

Логотипте баспалдық сызықтары – білімге бастайтын қадамдарды бейнелейді.

Ұлы ойшыл әл-Фараби жаңа философияның негізін қалау арқылы әлем алты сатыға (кезең) бөлінетінін тұжырымдайды.

Айқара ашылған кітап – даналық пен ізденіс нышаны. 1934 жыл – университет құрылған кезең.

Жұлдыздар – ғылыми еңбектердің символы, білім мен ғылымға, табыс пен жетістікке ұмтылуды білдіреді.

Көк түс – шарықтау белгісі. Көшбасшылық, зейін ұшқырлығы әрі танымдық интеллектіні айшықтайды. Сондай-ақ кемелдікке, «толық адам» болуға ұмтылған жастардың асқақ мұраты. Мемлекеттің тумен үйлесімділігі де көрсетеді.

КазНУ преобразуется в МЕГАКАМПУС

Казахский национальный университет имени Аль-Фараби имеет архитектурное значение, как одно из визитных карточек города Алматы и важный архитектурный объект в Казахстане. Здания университета, построенные в разные периоды его существования и представляют собой различные архитектурные стили. Изначально университет имел архитектурные черты, характерные для периода его основания в 1930-х годах. Облик университета отражает культурные элементы и традиции Казахстана. Архитекторный стиль включает в себя уникальные детали и орнаменты с использованием местных строительных материалов. Архитектурное значение университета является частью исторического и культурного наследия города и страны в целом.

Главным достоинством кампуса – является его ландшафт. Выстроенная череда высоких стрельчатых арок у входа, парадная часть благоустроена в соответствии с сегодняшними представлениями о прекрасном. Стоит пройти по эспланаде вглубь, мимо выходящих к ней торцом корпусов факультетов и спуститься с верхней террасы, тут же окажетесь в природном ландшафте, где стихают уличные шумы, развеивается стресс.

Одна из главных целей – при поддержке Главы государства начата работа по реализации II этапа строительства городка КазНУ им. Аль-Фараби с 50-летней историей.

КазНУ планирует осуществить строительство нового кампуса в рамках постановления Правительства Республики Казахстан «Об утверждении концепции развития высшего образования и науки в Республике Казахстан на 2023-2029 годы» №248 от 28 марта 2023 года, который будет включать:

- Офисы по ул. Тимирязева. Площадь застройки: 3 270 м², общая площадь, 9-ти этажный блок – 14 715 м², 6-ти этажный блок – 9 810 м².

- Учебные блоки. Площадь застройки: 27 820 м², общая площадь – 166 922 м².

- Больница. Площадь застройки 3400 м², общая площадь – 13 600 м².

- IT HUB (8-9 эт.). Площадь застройки 12 500 м², общая площадь – 61 300 м².

- Жильё для преподавателей. Площадь застройки – 12 060 м², общая площадь квартир – 65 125 м².

- Общежития. Площадь застройки 25 252 м², количество койко-мест: Н-образное общежитие (3) : 3 180, коридорного типа (17) : 13 500.

Всего: 18 117 мест для студентов.

- Сооружения по Аль Фараби. Площадь застройки – 15 100 м², общая площадь отеля – 32 300 м², общая площадь ректората – 17 100 м².

В рамках данного строительства будет осуществлен ремонт в зданиях: Дворец студентов им. У.А.Жолдасбекова, стадион, комбинат питания и здания Ректората.

По II плану развития КазНУ в городе будет построено несколько общежитий для студентов. 15 декабря в университете состоялась церемония закладки фундамента для строительства трех современных общежитий на 1060 мест, в общей сложности на 3180 мест. Общая площадь трех девятиэтажных общежитий составляет 49 703,94 квадратных метра. На каждом этаже студенческого дома предусмотрены современные читальные залы, зоны отдыха, столовая, кофейня, спортзал, бытовые помещения. Одна полностью оборудованная комната площадью 70 квадратных метров рассчитана на четырех человек.

В этом году будет построено еще четыре учебных корпуса, поликлиника площадью 35 тысяч квадратных метров. В новом медицинском центре предусмотрены поликлиника, факультет медицины и здравоохранения, стоматологические кабинеты. Кроме того, инновационный центр, IT-хаб, разработан план зданий спортивно-оздоровительного центра и др. Одним словом, интенсивное строительство КазНУ станет отличным подспорьем к 90-летию юбилею.

ОРТАЛЫҚ ӨНДІРІСТІК ҚАПТАМАЛАР ӘЗІРЛЕЙДІ

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың 90 жылдық мерейтойы қарсаңында химия және химиялық технология факультетінде Ғылым қорының қаржылық қолдауымен машина жасау және құрал жасау қажеттіліктеріне арналған металл бұйымдарын өңдеу инновациялық ғылыми-өндірістік Chemical Coating Innovations орталығы ашылды.

Бір айта кетерлігі, жобаны өнеркәсіп секторының нақты сұранысына негіздей отырып жүзеге асыру көзделген. Анығында, теміржол саласының алпауыты саналатын француздық ALSTOM компаниясының технологиясы бойынша теміржол автоматикасын шығаратын «ҚазЭлектроПривод» БК ЖШС машина жасау зауыты халықаралық стандарттарға сәйкес қапталатын қорғау қаптамасын алу технологиялары

мен қызметтерін қажет етті. Ал Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-да электрхимиялық технологиялардың тұтас жүйесі әзірленген, осыған орай, аталған жоба қолға алынды. Мамандардың айтуынша, алдағы уақытта түрлі мақсаттағы электрлиттік қаптамаларды алу технологиялары коммерцияландыруға ұсынылмақшы. Олардың ішінде:

- композиттік қаптамалар: тозуға төзімділіктің жоғарылауы мен анти-

коррозиялық қасиеті бар (тұзды тұман камерасындағы тұрақтылық – 1000 сағатқа дейін).

- ыстыққа төзімді қаптамалар, құймалар негізіндегі коэрцитивті қаптамалар: реактивті қозғалтқыштар немесе өнеркәсіптік пештер сияқты жоғары температуралы орталарда орналасқан компоненттерді қорғау; магниттік қасиеттер маңызды са-

налатын қолданбаға арналған.

- дәстүрлі металл қаптамалар (Zn, Ni, Cu, Au, Ag және т.б.): жақсартылған сыртқы түрі, жоғары өткізгіштігі, коррозиядан қорғауды және т.б. қамтамасыз етеді. Олар зергерлік бұйымдарды

шығару процесінен бас-тап, электроника мен құрылыс өндірісіне дейін негізгі рөл атқарады.

Тағы бір айта кететіні, бұлардың сондай-ақ конверсионды, полимерлі және т.б. химиялық қаптамаларды қаптау әзірле-мелері бар.

Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

Chemical Coating Innovations ФӨО-ның негізгі қызмет түрлері:

1. Түрлі қаптамаларды қаптау бойынша қызмет көрсету.
2. Металдарды өңдеудің жаңа технологиясын әзірлеу.
3. Гальваникалық (электрхимиялық) өндірістің технология және операторы құзыреттерін меңгеру бойынша оқу орталығының қызметін пайдалану.

Мегагрант үш жылда игеріледі

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым комитетінен 2023-2025 жылдарға арналған ғылыми және ғылыми-техникалық бағдарламалар конкурсында мегагрантты жеңіп алды. Грант көлемі – 4 млрд теңге.

Батыс Қазақстан және Ақтөбе облыстарында жүргізілмекші. «Өңірдегі жүргізіліп жатқан экономикалық қызмет нәтижесінде эрозиялық процестердің, жайылымдық депрессия мен шөлейттену проблемаларының барын анықтау үшін зерттеулер жоспарлануда. Бағдарламаның мақсаты – Батыс Қазақстан өңірінің табиғи-шаруашылық және әлеуметтік-экономикалық жүйелерінің тұрақты дамуын (УР) қамтамасыз ету бойынша кешенді зерттеулер жүргізу», – дейді М.Асқарова.

Бағдарламаны «Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті» КеАҚ, «География және су қауіпсіздігі институты» АҚ, «У.М.Ахмедсафин атындағы Гидрогеология және геоэкология институты» ЖШС, «Ө.Оспанов атындағы Қазақ топырақтану және агрохимия ғылыми-зерттеу институты» ЖШС, «Балық шаруашылығының ғылыми-өндірістік орталығы» ЖШС, «Ш.Есенов атындағы Каспий мемлекеттік технологиялар және инжиниринг университеті» КеАҚ, «Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті» КеАҚ, ҚР ЭБЖМ ОШЖДК «Ботаника және фитоинтродукция институты» ШЖҚ РМК, ҚР ҒЖБМ ҒК «Экономика институты» ШЖҚ РМК бірлесіп орындайды.

Жоба қатысушылары қордаланған мәселелерді зерделеу үшін тың шешім ұсынып, сапалы зерттеудің заманауи әдістерін қолданады.

Гүл ҚҰТТЫБЕКҚЫЗЫ

Көпжылдық бидай нарыққа шығады

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті биология және биотехнология факультетінің деканы, қауымдастырылған профессор, биология ғылымының докторы Меруерт Құрманбаева мемлекеттік ғылыми стипендия иегері атанды.

Ғалым байқауға «Қазақстанның оңтүстік және оңтүстік-шығысында биоалуантүрлілік пен топырақтың құнарлылығын сақтауда көпжылдық бидайды егіншілікке енгізу» ғылыми жобасын ұсынған. Жобаның мақсаты – экологиялық және экономикалық тұрғыдан тиімді көпжылдық бидайды нарыққа шығару. Жоба жетекшісінің айтуынша, қазіргі таңда біржылдық бидай мол өнім бергенімен, топырақтың бүлінуіне алып келеді. Сондай-ақ егістік науқанында біржылдық бидайды еккен кезде жыл сайын көп шығын жұмсалады.

Профессор Меруерт Құрманбаева ұсынған көпжылдық бидай топырақтың эрозияға ұшырауынан сақтайды. Сонымен қатар жыл сайынғы жер жырту мен дақылды егу жұмыстарын қажет етпейді. «Қазақстанның ұлттық брендтерінің бірі – бидай. Көпжылдық бидайды бір рет қана егіп, 5-6 жыл өнім аламыз. Бұл еліміз

үшін өте тиімді. Қазіргі уақытта бүкіл әлемде 40-тан астам зерттеу орталықтары көпжылдық дақылдарды зерттеумен айналысады. Біздің жобамыз Қазақстандағы көпжылдық бидайға жүргізілген тұңғыш зерттеу. Қазіргі таңда ғылыми жобамызды нарыққа шығаруды жоспарлап отырмыз. Көпжылдық дақылдың біржылдық дақылдан артықшылығы – оларда тамыр жүйесі жақсы дамыған. Бұған қоса, топырақтың сапасын жақсарту, көміртектің сіңуін арттыру, судың өнуін қамтамасыз етуде ықпалы зор. Тұқымынан бөлек, жерүсті бөлігі еліміздегі жемшөп тапшылығы мәселесіне оң әсерін тигізетіні айқын», – дейді ғалым Меруерт Құрманбаева.

Бүгінде ҚазҰУ ғалымдары ғылыми жобаға патент алған. Қазіргі таңда коммерцияландыру жұмыстары жүргізілуде.

Айнұр АҚЫНБАЕВА

Бағдарлама Тұрақты даму мақсаттарын (ТДМ) негізге алады және Батыс Қазақстан өңіріндегі стратегиялық маңызды міндеттерді шешуге арналған. Жоба үш жыл ішінде жүзеге асады. Осы кезеңде ғалымдар аймақтың тұрақты экологиялық, әлеуметтік-экономикалық дамуы, қоршаған орта, ресурстарын, жануарлар мен өсімдіктер әлемін сақтау және басқару мәселелерінде шешім жолдарын табуы керек. Сондай-ақ жобаға қаты-

сушылар топырақтың құрамы мен сапасына талдау жүргізіп, техногендік бұзылулардан, су объектілерінің таяздануынан, атмосфералық ауаның мұнай өнімдерімен және улы химикаттармен ластануынан туындаған топырақ жамылғысының тозу деңгейін анықтауы тиіс.

Ғылыми жобаның жетекшісі, география ғылымының докторы Мәулен Асқарованың айтуынша, бағдарлама өте ауқымды. Зерттеу жұмыстары Маңғыстау, Атырау,

ТҮРІК ФИЛОСОФИЯСЫ АНТОЛОГИЯСЫ

ЖАҢА КІТАПТАР МЕРЕЙТОЙҒА ТАРТУ

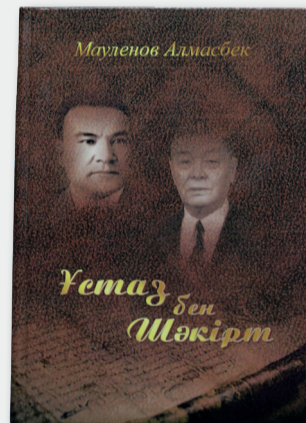
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің 90 жылдық мерейтойына оқу ордасының ұстаз-ғалымдары, қызметкерлері ерекше тартумен келді. Бүгінгі жас ұрпаққа сапалы білім, саналы тәрбие беруге ықпалды құнды құрал – кітап. Демек, маңдай төріңді төгіп кітап жазу, құрастыру – үлкен еңбек. «Qazaq universiteti» газеті мерейтой қарсаңында жарық көрген кітаптарға шолу жасайды.

ӘЛ-ФАРАБИ ЖӘНЕ ТҮРІК-МҰСЫЛМАН ФИЛОСОФИЯСЫНЫҢ АЛТЫН ҒАСЫРЫ

Профессор Жақыпбек Алтаевтың жеке авторлығындағы «Әл-Фараби және түрік-мұсылман философиясының алтын ғасыры», шәкірттері Қанат Алтынбек және Жадыра Қазиевамен бірге жазған «Түрік өркениетіндегі әл-Фараби», «Әл-Фараби – ислам философиясының бастауы» еңбектері де осы орайдағы зерттеулерді толықтыра түседі. «Ислам әлемі ойшылдары» сериясымен жарық көрген әл-Кинди, Ибн Сина, әл-Фазали, әт-Туси, Қожа Ахмет Ясауи т.б. ойшылдар мұрасы пайымдалған брошюралар да айтулы датаға құнды тарту болып отыр.

ҰСТАЗ БЕН ШӘКІРТ

Көрнекті қайраткер, дипломат, ұлағатты ұстаз, сыртқы істер халық комиссары, 1948-53 жж. ҚазМУ-дың ректоры болған педагогика ғылымының докторы, профессор, ҚазКСР ҒА академигі Төлеген Тәжібаев пен шәкірті, педагог-ғалым Жолмұхан Түрікпенұлының 90 жасқа толуына орай, «Ұстаз бен шәкірт» кітабы жарыққа шықты. Еңбекте естеліктер мен мұрағат және ғылыми мақалалар топтастырылған.

Кітап екі бөлімнен тұрады. Алғашқы бөлімде негізінен Т.Тәжібаевтың сирек кездесетін мұрағаттық қорынан алынған материалдары мен шәкіртілік фотосуреттер қамтылған. Екінші бөлімде Ж.Түрікпенұлы туралы жазылған ғалымдардың мақалалары мен өзінің өмірлік тәжірибелік жұмыстар жүргізген зерттеу еңбектері арқау болды.

ЖЕТЕКШІ УНИВЕРСИТЕТ ЖЫЛНАМАСЫ

Университеттің 90 жылдығымен тұспа-тұс қара шаңырақтың бүкіл тарихын тасқа басып, білім алушылар мен оқытушыларға, ғылыми қызметкерлерге түрлі саладағы тың ақпарат, мақала жариялауға мүмкіндік берген «Qazaq universiteti» газетіне 75 жыл толды.

Оқу орнының 90 жылдық мерейтойы аясында «Qazaq universiteti» газетінің 75 жылдығына арналған «Жетекші университет жылнамасы» жинағы жарыққа шықты. Кітапта негізінен осы басылымда жарияланған ректорлар мен ұстаз-ғалымдар, студенттер материалдарының архивтік түпнұсқалары мен фотосурет шежіресі берілген. Еңбекте оқу ордасының түп тарихы, қызу тірлігімен ас-

тасып жатқан бүкіл жылнама қамтылды. Әсіресе соңғы жылдары қолға алынған инновациялық жобалар көрініс тапты. Көшбасшылық дәріс оқыған белгілі тұлғалардың өзекті тақырыптарға арналған мазмұны терең әңгімелері де кітаптан ойып тұрып орын алды. Оқу ордасының қарқынды құрылысы, жатақханалардағы күрделі жөндеу жұмыстары да сырт қалған жоқ. Бұған қоса, кітап бетінде университет ардагерлері өткен күндерді еске алып, сыр шертіседі. Сондай-ақ оқу орнының бастапқы қадамына куә болған майталман оқытушылардың білім ордасы жайында, газет редакторларының басылым туралы естеліктері жарияланды.

Басылымға QR-код орнатылды

Құрметті оқырман! Бүгіннен бастап «Qazaq universiteti» газетінің барлық нөмірлерін QR-код арқылы оқи аласыздар.

Басылымның әр жылдардағы шығарылымының pdf форматы электронды топтамаға жинақталды. Farabi university сайтына орналастырылған мәліметтер 2009-2024 жылдар аралығын қамтиды.

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:

Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университеті

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
Басқарма Төрағасы – Ректоры
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ

Ақпарат және коммуникациялар
департаментінің директоры
Қаншайым БАЙДӘУЛЕТ

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ
Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ
Тілшілер: Қайыржан ТӨРЕЖАН,
Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ,
Нұрбек НҰРЖАНҰЛЫ
Фотогилші: Марат ЖҮНІСБЕКОВ
Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

МЕКЕНЖАЙЫ:

- 050040, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы, 71, ректорат, 3-қабат, №305, 307 бөлме. Байланыс телефоны: 377-33-30, ішкі: 32-27, 32-28, тікелей: 377-31-48.
- Электронды мекенжай:
kaznugazeta@gmail.com
- Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді. «Everest» баспаханасында басылды.

Кезекші редактор: Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

Бағасы келісім бойынша.

Газетке жазылу индексі: 64787

Таралымы – 3000

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Qazaq universitetine» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.